

YASAK KALKTIKÇA YILMAZ GÜNEY İMZASI TAŞIYAN
NE VARSA PİYASAYA SÜRÜLÜYOR

ÇİRKİN KRAL KAZANDIRIYOR

İlk döneminden kabadayı filmleri, kötü kopyalarla videocularda. "Silah ve Namus" alelacele sinemalarda gösterime sokuldu. Hakkında hâlâ anı kitapları yazılıyor. Üstünde resmi bulunan dergi kapakları bugün de tiraj aldırıyor... Kısacası önce efsane yaptık, şimdi rantını topluyoruz. Ama nereye kadar?

O bir filozoftu. Üstün bir beyindi. Şairdi. Usta bir yazardı... Silahşördü. Sinema ustasıydı. Kürt dervişiydi... Mağrurdu. Soylu direniş simgesiydi. Mert bir kabadayıydı. Bir aydın düşünür, duyarlı bir sanatçıydı.

Gazeteci yazar Ahmet Kahraman, üzerine bir kitap yazdığı Yılmaz Güney için bu sıfatları art arda sıralıyor. Kitabın adı "Yılmaz Güney Ef-

Yasak kalkar kalkmaz piyasaya sürülen video kasetlerin kapaklarında "Çirkin Kral".

sanesi"... Kahraman bu efsaneyi körükleyecek ne kadar sıfat varsa hepsini kullanmış gibi.

Yılmaz Güney, efsaneler, mitler yaratan sinemanın en büyük efsanesiydi gerçekten. "Çirkin Kral" olarak ününün doruğundayken kitleleri peşinden sürüklüyordu. Arabasıyla birlikte havalara kaldırıyor, Güneydoğu'daki açık hava sinemaları, hangi filmi oynatırlarsa oynatsınlar, önce Yılmaz Güney'in görüntüsünü

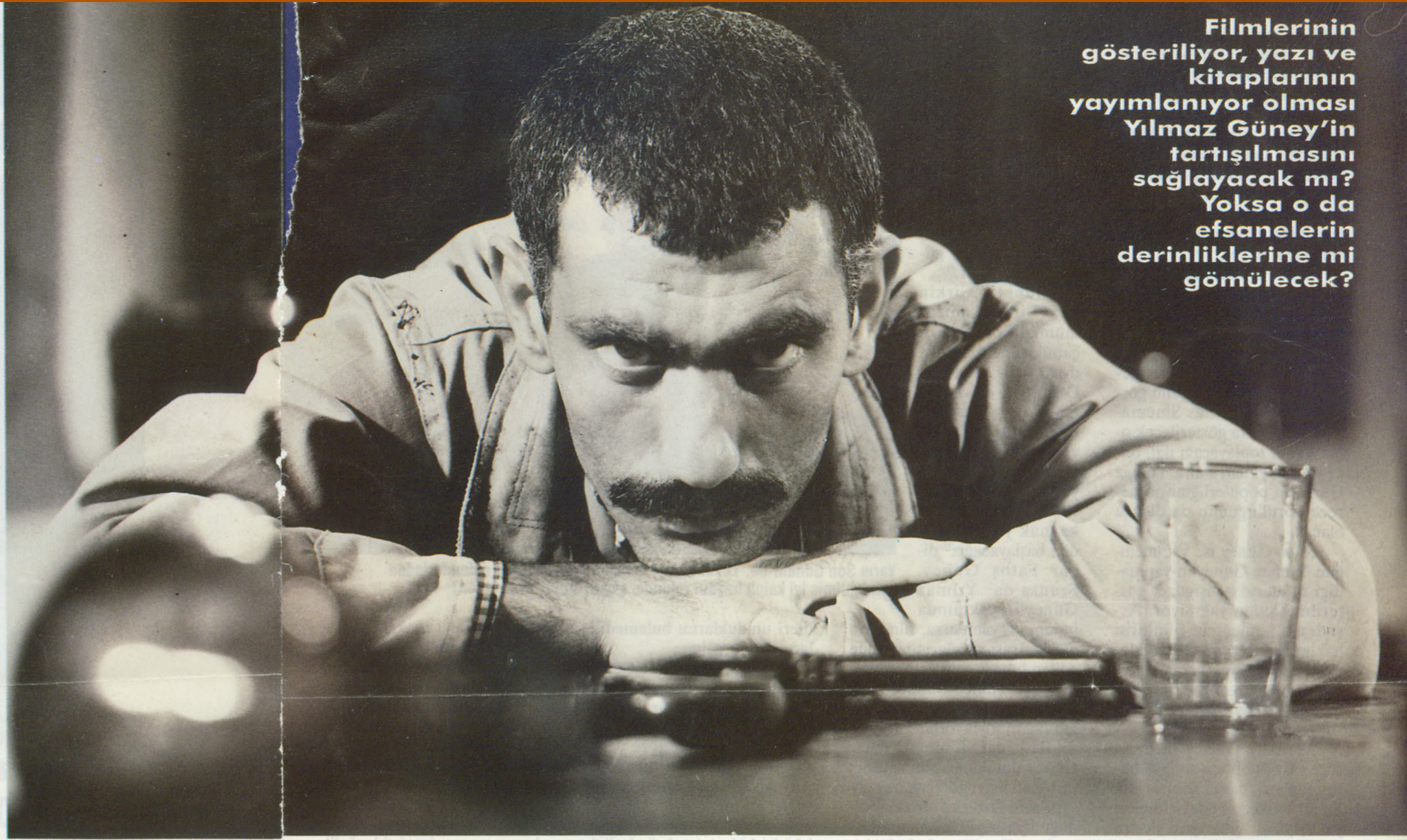
perdeye yansıtıyorlardı.

Yılmaz Güney'in fırtınalı yaşantısı, yargılanmaları, mahkumiyetleri, yurtdışına kaçışı ve özellikle de adına ve eserlerine konan yasaklar, efsane-nin büyüterek sürmesine yol açtı yıllardır. Ancak her yasak gibi Güney üzerindeki de zamanla yumuşadı. Önce adını anmak suç olmaktan çıktı. Sonra kitapları yayımlandı, hakkında kitaplar yazıldı. Son olarak 1990 Şubatı'nda "Umut"un gösterilmesiyle filmle-rinin de önü açıldı.

Yasakların yumuşamasıyla birlikte Yılmaz Güney'le yakınlığı olanlar, birden yakınlık icat edenler, onun imzasını taşıyan belgeleri ve filmleri ellerinde bulunduranlar kazanmaya başladılar. Ondan "Yılmaz" ya da "Yılmaz ağbi" ya da "Baba" diye söz edebilmek en azından bir saygınlık ve ağırlık sağlıyordu söz edene. "Bizden" ya da "Bizi savunuyor" demek de küçük siyasi gruplara itibar getiriyordu genç sempatanlar nezdinde.

Yılmaz Güney adı, basın için 12 Eylül döneminde suç ve ceza demekken bir süre sonra itibar ve tiraj demek oldu. Haftalık haber ya da aylık kültür-sanat dergileri, "Tiraj düşünür, ne yapalım?" toplantılarından Yılmaz Güney'i bir kez daha kapak yapma kararı alarak çıkar oldular. Çünkü Yılmaz Güney'den söz eden dergiler, apaçık ortadaydı ki daha çok satıyordu. Örneğin yönetimi değişen "Gergedan" dergisinin yeni editörleri "Ne yapacağız?" diye düşünürken "Yılmaz Güney'i kapak yapma" fikri ortaya atılmış ve o zamana dek bin civarında gezen dergi satışı o sayıda üç bini aşırıyordu.

Sonra daha çok anılara dayanan kitaplar çıktı. Sovyet Abdul Anbiyevîç Hüseyinov'un kitabı bile, ö-

Filmlerinin gösteriliyor, yazı ve kitaplarının yayımlanıyor olması Yılmaz Güney'in tartışılmasını sağlayacak mı? Yoksa o da efsanelerin derinliklerine mi gömülecek?

nemli yanlışlar içermesine karşın, sırf Yılmaz Güney başlığını taşıyor diye Türkçe'de yayımlandı.

Yıllarca "Çirkin Kral"ı yakından izlemiş ve onunla ilgili tek başvuru kaynağı sayılan "Bütün Filmleriyle Yılmaz Güney" kitabını hazırlamış olan sinema yazarı Agah Özgüç, "Onu şöyle böyle tanıyanlar da kitap çıkarttı. Bazıları yanıltıcı oluyor. Ahmet Kahraman'ın kitabında Yılmaz'ın Yumurtalık Hakimi Sefa Mutlu'yu öldürdüğü gibi önemli noktalar var ama, yurtdışına kaçışı ile ilgili olarak da bilinenleri tekrarlıyor" diyor.

Özgüç'e göre Kahraman, gazetelerde çıkmış konuşmaları, Yılmaz Güney'le ilgili daha önce yayımlanmış bazı bilgileri alıp sanki kendi bulmuş, kendi konuşmuş gibi yayımlamış. "Kaynaklara saygılı ol-

Kibar Haydut'ta. 1966. Kadın kılığında Yılmaz Güney. Bir efsane-nin katı kalıplarının da kırılabilceğini gösteriyor. (Agah Özgüç arşivinden)

mak gerek. Ters bir ucuz kahramanlık oluyor" diyor Özgüç.

Fatoş Güney de "Bunları yazmaya gerek yok" diyerek kitaplardaki yanlışlıklardan

örnekler veriyor. Ama ona göre bunlar olsa olsa "iyiniet"ten doğan yanlışlıklar...

Agah Özgüç Yılmaz Güney'in yapımcılar tarafından

Kurbanlık Katil'de. 1967. Yılmaz Güney efsanesinin bütün öğeleri bu fotoğrafta bir arada. (Agah Özgüç arşivinden alınmıştır)

sömürsünün yeni bir şey olmadığını belirtiyor."Yapımcılardan çok çekmişti" diyor Özgüç, "filmlerini başka adlarla yeniden piyasaya çıkarırlardı. Hatta (shoot) denilen atılacak parçaları ekleyip aşure gibi, yeni bir Yılmaz Güney filmi bile yapmışlardı. Gerçek-te 111 Yılmaz Güney filmi vardır. Ama iki adlı olanları da hesaba katarsanız sayı 130'lara çıkar."

Yılmaz Güney'in kendi şirketinin yapımı olmayan, ilk döneminden kalma filmler alelacele video kaset olarak piyasaya sürüldü bir süre önce. Aslında siyah beyaz olan "Çirkin Kral Affetmez", "Kan Su Gibi Akacak", "Kanımın Son Damlasına Kadar", "Piyade Osman" gibi filmlerin kaset kapaklarına "renkli" oldukları yazılmış. "Yedi Belahlılar" fil-

minin ön kapağında yönetmen olarak İrfan Atasoy, arka kapağında ise Yılmaz Güney gösterilmiş.

"Valla ne yalan söyleyeyim, bu yılki video listemiz Yılmaz Güney'in sırtında ayakta kaldı. Kulüplere Yılmaz para kazandırdı" diyor Yılmaz Güney filmlerinin kasetlerini piyasaya süren Beyoğlu Video Film'in ortaklarından Fedai Öztürk.Öztürk'e göre, "Yılmaz Güney gereksiz şişirmelerle efsane haline geldi. Üzerinde yasak da olunca ticari şansı arttı. Doğal olarak ticari meta olarak kullanıldı."

Öztürk, filmler sıkıyönetim tarafından toplandığında ellerindeki negatifleri verdiklerini, ticari amaçla birer pozitif kopya aldıklarını söylüyor. Piyasaya çıkardıkları video kasetlerin de bu pozitiflerden il-

kel biçimde aldıkları kopyalardan çoğaltıldığını belirtiyor.

Öztürk sıkıyönetim tarafından toplanan negatifleri geri almak için başvurmuş. Kendisine filmlerin Kültür Bakanlığı depolarında olduğu belirtilmiş. Ancak şu ana kadar hiçbir şey geri alamamışlar. Negatifleri gören ya da durumları hakkında bilgisi olan kimse de yok.

Video piyasasında bunlar olurken yapımcı İrfan Atasoy, Yılmaz Güney'in oynadığı, Ertem Göreç'in yönettiği 1971 tarihli "Silah ve Namus"u denetimden yeniden geçirir geçirmez geçen Cuma günü gösterime soktu. Atlas Sineması'nda bir hafta gösterilecek olan filmin toplayacağı ilgi, onca yasaklı yıldan sonra Yılmaz Güney'in popülerliğini ne derece koruduğunun da ölçüsü olacak.

Fatoş Güney ise yapımcılığını Yılmaz Güney'in yapmadığı filmlerin gelişigüzel gösterilmesinden yakınıyor. Arşivlemek amacıyla filmlerin haklarını almaya yeltendiklerinde astronomik rakamlar istendiğini belirtiyor.

Agah Özgüç de bu filmlerin gösterilmesine karşı:

"Yılmaz Güney'in uzun süre yasaklı olması sonucu bütün filmleri merak konusuydu. Şimdi herkes elindeki filmleri yavaş yavaş çıkarıyor. Sonra bunların kopyaları çok kötü kopyalar. Bu Yılmaz'ın zararına olacak. Çünkü bu işin ticaretini yapıp en kötü filmlerini piyasaya çıkarıyorlar. Çıkan video kasetler hiçbir zaman Yılmaz'ın lehine bir olay değil. Ben olsam bunları yasaklarım. Yılmaz'ı tanıyacak yeni bir seyirci için o avantür film-

ler yanlış ve tehlikeli. Bunlar konfeksiyon sineması halinde çekilen filmler. Bu kasetler içinde bir tek iyi film var. O da "İnce Cumali". Ötekiler bir felaket. Ama bir tek olay var bu felaketlerin içinde. Bir adam var. Yürüyen, konuşan, bakan, güzel bir adam var."

Eldeki "Çirkin Kral" imzalı miras mümkün olduğunca çabuk ticari metaya dönüştürülürken Güney'in eşi Fatoş Güney de yıllar sonra döndüğü Türkiye'de "Yılmaz Güney Vakfı" nı kurmaya çalışıyor. Ancak vakıf için hazır bir kaynak yok. "Sıfırdan başlayacağız" diyor Fatoş Güney. Fransa'da Yılmaz Güney'in yakınında bulunmuş olanlarsa, filmlerin uluslararası satışlarından elde edilen büyük gelirlerin mültecilere ve Yılmaz Güney'in ilişkili olduğu siyasi gruplara dağıtıldığını söylüyorlar.

Bu kadar yıl sonra Yılmaz Güney umulduğu gibi satacak mı? Eski ilgiyi görececek mi?

Fedai Öztürk "Yasaklar olduğu için böyle bir talep oluştu. Ancak moda çabuk değişiyor. Yılmaz Güney filmlerinin eski ilgiyi göreceğini sanmıyorum" diyor.

Aslında geçen yıl gösterime çıkan "Umut"un performansı, Yılmaz Güney filmlerinin ikinci dönemi için bir ölçü olacak nitelikte. Filmin dağıtımını üstlenen Efes Film yetki-

Yarın Son Gündür'de. 1971. Siyasi amaçlı adam kaçırma eylemlerinden esinlenilmiş iyi kalpli haydut rolünde. (Agah Özgüç arşivinden)

lileri umduklarını bulamadıklarını söylüyorlar:

"Biz kapıların kırılacağını, büyük izdiham olacağını sanmıştık. Oysa film sıradan bir Amerikan yapımı kadar gişe yaptı. Mevsimine göre vasat sayılırdı. Adana'da bile Minyeli Aptullah'ı seyredenlerin yarısı kadar izleyici topladı. Yılmaz Güney şimdiki genç izleyici kitlesini çok fazla ilgilendirmiyor. Hele ilk dönem filmleri vizyona çıkartılırsa gençler onu çok yanlış tanıyıp, tümüyle ondan kopacaklar."

"Umut" filminin genç kuskulardan çok büyük ilgi görmemesi sinema yazarı Atilla Dorsay'ı bile kızdırmıştı. Ancak bunu doğal karşılamak ge-

rekirdi. Çünkü ne kadar efsane olursa olsun bir sinemacı 10 yıl sonra klasik sayılır, filmleri artık ya televizyon ekranlarında ya da sinematek benzeri akademik salonlarda gösterilirdi. Yılmaz Güney sonuç olarak sinemanın yarattığı bir efsaneydi ve efsane olarak sınırlı bir ömrü vardı. Filmlerinin yeniden serbestçe gösteriliyor olması, onun siyasi, ideolojik ve sanatsal olarak yeniden tartışılabilmesi açısından önemliydi. Çünkü adının anlamadığı, filmlerinin gösterilemediği dönemlerde "aydın sorumluluğu" gereği susmuş ya da "İyi sinemacı ama politik olarak akıl almaz hatalar yapıyor" diyerek iki farklı Yılmaz Güney yaratılmış ve tartışma ihtiyacı geçirtilmişti.

Artık filmlerinin gösterilmeye, yazılarının yayımlanmaya başlandığı bugün, Yılmaz Güney bir efsane olarak köruklenip duracak mı? Yoksa sineması, ideolojik, siyasi yapısı tartışılıp sinemanın üzerindeki Yılmaz Güney ağırlığı kaldırılacak mı? Onun zaaflarından ders çıkartılıp erdemlerinden yararlanılacak mı?

Bakalım efsaneler ve sloganlar mı devrimci olacak yoksa sorular mı?

İBRAHİM ALTINSAY
OYA AYMAN BÜBER

YILMAZ GÜNEY ÜZERİNE YAZILMIŞ KİTAPLAR

1974

- Yılmaz Güney Dosyası (Altan Yalçın) Yöntem Yayınları
- Neden Yılmaz Güney (Agah Özgüç) Göl Yayınları
- Yılmaz Güney Olayı (Ayhan Bardakçı, Erdoğan Tokmakçıoğlu) Özgür Yayınları

1976

- Dünya Basınında Yılmaz Güney (Turhan Gürkan) Güney Yayınları
- Savunma, Güney Yayınları
- Yumurtalık Olayı ve Yılmaz Güney, Güney Yayınları

1977

- Yılmaz Güney Gerçeği (Metin Öztürk) Su Yayınları

1978

- Bir Sinemacı ve Anlatıcı Olarak Yılmaz Güney (Mehmet Ergün) Doğrultu Yayınları 1988

1988

- Yılmaz Güney Kitabı (Atilla Dorsay) Varlık Yayınları
- Bütün Filmleriyle Yılmaz Güney (Agah Özgüç) Afa Yayınları
- Arkadaşım Yılmaz Güney (Agah Özgüç) Broy Yayınları
- Mahpus Yılmaz Güney (Hasan Kıyafet) İnsanca Yayınları

1990

- Yılmaz Güney, yaşamı-Sanatı (Abdul Anbiyeviç Hüseyinov) Gölge Yayınları

1991

- Yılmaz Güney Efsanesi (Ahmet Kahraman) Verso Yayınları

Derleyen: Agah Özgüç

